

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry
toiminnanjohtaja Mari Ahonen-Walker
Asemapäällikönkatu 1
00520 Helsinki
puh. 010 279 2720
tyopajayhdistys@tpy.fi

Lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 6.11.2014

HE 198/2014 vp julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta ja työsopimuslain 13 luvun 6 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja työttömyysturvalain 7 luvun 3 §:n 3 momentin kumoamisesta

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry (TPY) kiittää valiokuntaa mahdollisuudesta lausua HE työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamista ja väliaikaista muuttamista. Esityksen suurimmat muutokset kohdistuvat palkkatukijärjestelmän uudistamiseen. **TPY esittää lausunnossaan huomioita esityksen linjauksista, mutta nostaa samalla esiin myös niitä palkkatukeen liittyviä haasteita, joita työpajakenttä tällä hetkellä kohtaa, ja joihin nyt käsillä oleva esitys ei ole tuomassa ratkaisua.**

Tavoitteena järjestelmän yksinkertaistaminen

Nykyisellään palkkatukijärjestelmä on vaikeaselkoinen, ja siten esityksen tavoitteena oleva **järjestelmän yksinkertaistaminen on kannatettava tavoite**. Yksinkertaisempi järjestelmä lisää työttömien yhdenvertaista kohtelua valtakunnallisesti, tekee tuesta nykyistä paremmin ennakoitavaa ja sen myöntämisestä läpinäkyvämpää. Esityksessä yksinkertaisemman järjestelmän **perustaksi esitetään tuen prosenttiosuuksia palkkakustannuksista**. Prosenttiperusteinen tuki on ajatuksena hyvä ja selkeä. Tämän hetkiseen tilanteeseen verrattuna erityisesti matalapalkkaiseen tehtäviin saatu tuki pienenee, mikäli se toteutuu esityksen mukaisena. Esityksen tavoitteena on lisätä erityisesti yritysten osuutta palkkatuetun työn tarjoajana. TPY kysyy, tapahtuuko tämä kuntien, järjestöjen, säätiöiden sekä muiden yleishyödyllisten toimijoiden kustannuksella?

TPY kannattaa esityksessä tuensaajaa koskevaa linjausta, jossa **palkkatuki ulotetaan kaikkiin työttömiin**, eikä sitä sidota työttömyysetuuspäiviin tai työmarkkinatukioikeuteen. Tämä lisää osaltaan työttömien yhdenvertaisuutta. TPY pitää erinomaisena esityksen **ikäntyneiden pitkäaikaistyöttömien pidempikestoista palkkatukea**. Yli 60-vuotiailla, pitkään työttömänä olleilla tukikausien väliin ei vaadita työttömyysjaksoa, vaan tuki voi heidän osaltaan olla käytännössä pysyvää. **Hyvää on myös se, etteivät lyhyet työllistymiset vaikuta saatavaan tukeen**, vaan työttömyyttä koskeva tarkastelujakso on tällöin pidempi. Myös palkkatuen **enimmäiskeston laskennan nollautuminen 24 kuukauden työttömyyden jälkeen on kannatettava esitys**.

Esitetty uudistus tähtää siihen, että pidemmät jaksot ja korkeampi tuki kohdistuisivat niiden työttömien palkkaukseen, joiden kysyntä työmarkkinoilla on vähäisintä. Tavoitteena on palkkatuen vahvempi suuntaaminen erityisesti osatyökykyisten, pitkäaikaistyöttömien ja ikääntyvien työllistymiseen, mitä TPY pitää kannatettavana, mutta vajavaisena linjauksena. **Epäedullisessa asemassa olevien työntekijöiden ryhmästä puuttuvat nuoret**. Esityksen taustoituksessa (s. 11 ja 44) tuodaan hyvin esiin myös nuorten 15 - 24 -vuotiaiden ja alle 30-vuotiaiden vastavalmistuneiden haavoittuva asema työmarkkinoilla. Kuitenkin heidän asemansa edistämiseksi esityksen **ainoa toimi on palkkatuen säilyttäminen 10kk:n mittaisena 6 kk:n sijaan seuraavan kahden vuoden ajan**. Tämä on hyvä, muttei riittävä kirjaus.

Palkkatuen ongelmat työpajoilla syksyllä 2014

Tällä hetkellä erityisesti kunnallisilla työpajatoimijoilla on kädessään kohtalon hetket. **Osa toimijoista ei ole saanut yhtään positiivista palkkatukipäätöstä 1.6. voimaan tulleen JTYP -laki – ja ohjemuutoksen jälkeen, eikä käsillä oleva esitys ole tuomassa muutosta tähän tilanteeseen.** JYTP-laista poistui kesäkuussa kirjaus ”samoihin tai samankaltaisiin tehtäviin”. Tämän lisäksi vahvistettiin työsopimuslain kirjausta, jonka mukaisesti työnantajan on ensisijassa tarjottava työtä jo palveluksessaan olevalle osa-aikaiselle henkilöstölle. Työpajojen näkökulmasta tämä on erittäin ongelmallista. Esimerkiksi, jos kunnallinen nuorten työpaja haluaa palkata nuoren palkkatuella omaan mediayksikkönsä, työtä on tarjottava ensin kaikille kunnan osa-aikaisille työntekijöille. Jos joku osa-aikaisista haluaa lisää työtä, ei palkkatukiperusteista sopimusta nuoren kanssa voida käytännössä tehdä. Myöskään osa-aikainen ei saa lisää työtä, koska varatut palkkarahat on kohdennettu työpajatoimintaan.

Työpajoilla työskentelee palkkatuetussa työssä yhteensä noin 3 500 ihmistä/vuosi. 1.6.2014 -lakimuutos ja sen ohjeistus ovat jäädyttäneet palkkatuen käytön lukuisilla työpajoilla. **Vuositasolla tämä voi tarkoittaa jopa noin 1 400 nuoren ja 200 oppisopimusopiskelijan jäämistä heille soveltuvien työllisyyttä edistävien toimien ulkopuolelle.** Lisäksi tämä estää tuella palkatun siirtämisen toisen työnantajan tehtäviin, joka on konkreettinen ja hyvin toimiva yhteistyö työpajojen ja yritysten välillä. Työpajoilta viedään keino, jolla on voitu menestyksekkäästi saattaa nuoria avoimille työmarkkinoille. **Juuri nyt vastavalmistuneita ohjataan palkkatuetun työn sijaan kuntouttavaan työtoimintaan,** koska muutakaan palvelua ei ole käytettävissä. Tämä on ehdottoman väärin nuoria, mutta heidän kanssaan työskenteleviä ammattilaisia kohtaan.

Monilla työpajoilla työllistämiseen käytettäviä resursseja on pyritty jakamaan mahdollisimman laajalle, ja palkkaamaan nuoret pääasiassa 85 % sopimuksin. Ongelmallista on, että yhdenkin uuden sopimuksen laatiminen edellyttää lisäprosenttikierrosta kaikkien jo työpajalla palkkatuella työssä olevien keskuudessa. **Nykyisessä työllisyystilanteessa olisi nuorten edun mukaista, että mahdollisimman moni pääsisi aktiivitoimien piiriin.**

TPY pitää kestävämmänä, että työpajatoiminta rinnastetaan jatkuvasti yritystoimintaan. Työpajojen perustehtävänä on valmennus, ja henkilöstön tehtävänä on valmentaa nuoria eteenpäin. Valmennustyön välineenä käytetään oikeaa työtä ja työyhteisöä. Työpajatoiminnan tavoitteena ei ole yrityksen tavoin tuottaminen omistajalleen, vaan valmentautujien saattaminen tavoitteellisesti elämään, koulutukseen ja työhön. **Tätä työpajojen erityisyyttä voimassaoleva tai nyt vireillä oleva JTYPL-uudistus ei tunnista.**

Muita huomioita hallituksen esityksestä

TPY katsoo, että esityksen 9§:n palkkatukikausien väliin tulevan **työttömyysjakson pituuden tuplaaminen 10 kuukauteen voi lisätä virtaa pidempään työttömyyteen.** Samalla, kun huolehditaan vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien asemasta korkeammalla ja pidemmällä tuen määrällä, tulee estää vähemmän aikaa työttömän olleiden työttömyyden venyminen ja valuma pitkäaikaistyöttömyyteen kaikin käytettävissä olevin keinoin.

Kunnat voisivat ottaa roolia nuorten, pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten työllistämässä, jos niitä siihen palkkatukipolitiikalla kannustettaisiin, ja jota niiltä mm. 300pv:n siirtymällä myös edellytetään. Nyt käsillä oleva esitys ei helpota kunnallisten toimijoiden työllistämistä. Kokonaisuudessaan esityksellä pyritään lisäämään yritysten toteuttamaa työllistämistä, mutta TPY kysyy, onko nähtävissä, että esityksen linjat olennaisesti lisäävät yritysten halua käyttää palkkatukea? Jos, onko yritysten työllistäminen niin laajaa, että kykenee korvaamaan muualla tapahtuvan työllistymistoimien supistumisen? **Ei ole kenenkään taloudellinen tai inhimillinen etu, että eri tahojen aktivointimahdollisuudet jätetään tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa hyödyntämättä.**